

**СЛАВОМІРА АННА ГРУШЕВСЬКА
БАРБАРА ШКІЛЬ**

ДАР ДНА

ЯК ПОВЕРНУТИСЬ ДО ЩАСТЯ

**ХАРКІВ
«Фоліо»
2019**

ЧАСТИНА ПЕРША

Славоміра Анна Грушевська

■ ЛЮЦІЯ — ВИВЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ СПРАВИ

Торунь — це місто, в якому народилися майже всі люди, які, спровокувавши ряд подій, призвели до створення «Дару дна». Серед цієї групи я була єдиною, хто залишив це чарівне місто багато років тому, але не повністю і не до кінця. Я кілька разів поверталася до нього на канікули чи свята. Серед тих людей, яких Торунь прив'язав до себе назавжди, була Мальвіна — подруга з початкової школи; називали її Мальвою, бо була найвищою, найбільшою і майже такою ж, як наші виховательки. Ришард — короткий, приземкуватий, завжди веселий і завжди голодний. Вишукана Бася — на три класи старша за нас, з найкрасивішими зубами у світі (як це нам здавалося в той час) і бездоганною зачіскою, часто з білою або червоною заколкою, що прикрашав кінський хвіст. І я — білявка, усміхнена і цікава до світу. Після початкової школи наші шляхи розходяться; ми закінчили різні середні школи. Після закінчення школи я виїхала, а вони залишилися. Ми зустрічалися досить нерівномірно, головним чином з моєї ініціативи, тому що я не завжди могла туди потрапити, хоча й обіцяла. Вони це розуміли і ніколи не виключали мене зі своєї компанії. Виділялись ми серед інших тим, що не любили нічого планувати. Ми обожнювали випадки та несподіванки. Ми виграли чемпіонат з мистецтва ігнорувати те, що не вимагає негайного розв'язання та рішення. Де б я не була, я поверталась до Торуня з бажанням нових емоцій. Ніколи не подорослішала і, мабуть, не подорослішаю, поки не схочу позбутися моєї квартири в Торуні і повідомити про це в офіс нерухомості. Бо в стінах цього будинку я відчуваю розкіш самотності, яка мені час від часу потрібна, щоб відсторонитися від маси повсякденних справ, професійних та приватних.

Нам усім подобалися спогади, і щоб відзначати їх належною увагою, ми шукали відповідні місця. Влітку ми просиджували в палаці **Троянди і Дзен**, а дощовими й прохолодними вечорами ми святкували в **Таверні**. Взагалі, без великої драми, наш світ минув, і ми не зробили з цього проблеми. Звичайно, були випадки емоційної нестабільності, але над тим я панувала повністю через мою професію. Ми відчували себе добре разом: нам не довелося прикидатися, кожен був самим собою, ми не виставляли своє життя на показ. Якщо хтось хотів щось розповісти, він робив це, бо ми були чудовими слухачами, ми знали один одного і знали, які цінності домінують у кожному з нас. Ми не перевищували меж взаємної поваги, і не дозволяли неповагу. Зустрічаючись разом, ми обмінювались енергією, радістю, але іноді ми застрягали в ностальгійних спогадах. Ми скучали один за одним і за атмосферою нашого дитинства. Могло здатися, що так буде завжди, але воно змінилося, коли з'явилася ЛЮЦЯ.

■ ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ ЛЮЦІЇ

Люція не була новонародженою дитиною, їй вже було більше п'ятдесяти. Вперше побачила її під час візиту до Мальвіни. Вона сиділа на дивані і їла сирник із сусідньої кондитерської. Я сіла навпроти неї, і теж отримала сирника. Люція розпочала перша. — Мальвінка казала, що ти прийдеш; вона говорила про Вас. Я знаю, хто Ви! — сказала вона. Моя права півкуля мозку почала висловлювати своє невдоволення плітками Мальви без моєї згоди, але ліва півкуля мовчала, ігноруючи її сигнали, тому я не відповіла. Ми майже відразу перейшли на ти, і перш ніж я встигла що-небудь сказати, Люція напала на мене. Вона миттєво розповіла про своє дитинство, ранню та пізню молодість, хвору літню матір, тварин та птахів у своїм і її матері домі, і все це вінчаючи інформацією про власне безробіття та відсутність засобів існування. Я відчувала себе як на роботі, з тією невеличкою різницею, що зовсім цього не очікувала, ідучи на відвідини приятельки. Далі, розмова оберталася навколо повсякденних подій, переплетена інформацією про політику та цінові сплески на всі види послуг та про дедалі довші черги до лікарів. Через дві

години Люція встала, попрощалася й пішла. Свій від'їзд вона аргументувала необхідністю вивести собаку на прогулянку, де він вже повинен був бути кількома годинами раніше. Мій внутрішній голос сказав мені, «може бути клопіт», і це все. Але мені було дуже цікаво, яким дивом Люція з'явилась у будинку Мальви, тому я запитала її — Де ти взяла Люсю? — З ринку — була відповідь. — Отримала її в пакеті з овочами або в акції? — Ні! Ми там часто зустрічались. Найперше, ми почали говорити «доброго ранку», потім ми коротко розмовляли, потім ми зустрілись на морозиві, потім ми ходили гуляти з її псом, ну і нарешті вона запросила мене додому, а потім я її, і так це розпочалось. — А як щодо нестачі грошей на життя? Чи є якась інформація? — запитала я. На те моє запитання Мальва відповіла не кількома реченнями, а за допомогою детального наративу, скориставшись багатьма подробицями (відомими їй внаслідок частішого спілкування з Люцією). Інакше кажучи, моє досить скупе знання про життя Люції блискавично розширилося. Коротше кажучи, і при відносній хронології це виглядало так...

■ ЛЮЦІЯ: ІСТОРІЯ ЖИТТЯ — ЗБЛИЖЕННЯ

З народження вона була вихована (як єдина дитина) самотньою матір'ю під наглядом її бабусі й дідуса. Тато Люції був відомим, але тільки матері, тому що, будучи чоловіком іншої жінки, проти якої він вчинив зраду, він не був прийнятий, не кажучи вже про прийняття родиною Люції. Ось чому Люція ніколи не зустрічала його, і жила з синдромом відсутності батьківського прикладу, не відчула себе улюбленою татовою донькою, чи його **Принцесою**. Перші роки вона провела більше під опікою своїх бабусі й дідуса, ніж матері, тому що тій довелося ходити на роботу і заробляти на життя собі й дочці. Бабуся і дідусь Люції не впоралися, однак, з прийняттям цієї ситуації, отже часто виникали словесні сварки, в яких мама Люції була звинуваченою у відсутності чоловіка та батька дитини. Мати Люції була привабливою жінкою і звертала на себе увагу протилежної статі, але бабуся та дідусь і цього факту не хотіли прийняти. Ніхто не міг з'явитися в будинку, щоб претендувати на роль вітчима Люції. Таким чином, вона не отримала додаткового опікуна, який брав би 11

її на руки, читав казки до сну та навчив її їздити на велосипеді. Люція любила танцювати, співати і писати оповідання. Вчилася вона добре, досягаючи кращих результатів в гуманітарних науках. За таких умов і під такою опікою вона дочекалась закінчення початкової школи і розпочала подальше навчання в загальноосвітньому ліцеї. Все було новим: школа, вчителі, колеги, а також обов'язки. Люція вже не так добре вчилася, як у початковій школі. З'явилися перші труднощі та клопоти з навчанням. Вона швидко стомлювалась, відволікалась, нудьгувала. Вранці важко прокидалась на заняття, ходила більше на пізніші заняття. У неї були проблеми з прокиданням і засинанням — такий ранній синдром Мерилін Монро. Вона нікому нічого не казала і не скаржилась на те, що проблеми в школі починають набирати силу. Вона уникала своїх однолітків, найкраще почувала себе наодинці з собою. Чудом вона закінчила перший клас середньої школи і перейшла до другого. Влітку Люція зазнала метаморфози: вона виросла, дозріла, і її однокласники почали звертати увагу на неї. Вона відчула себе привабливою. Подібної позитивної зміни зазнала також її мати. Вона зустріла свого чоловіка і вітчима Люції. Він був розведеною людиною і жив у невеличкій кімнаті з кухнею, без ванної кімнати та з туалетом в коридорі. Не розкішно, але все-таки щось.

Мама Люції, маючи достатню кількість скандалів, з її постійною зневагою, приниженням і обмеженням свободи власними батьками, вирішила, що її друг гідний бути її чоловіком. Всупереч очікуванням і без батьківської згоди, вона вийшла за нього, зрештою остаточно залишаючи батьківський дім. Люція залишилась зі своїми дідусем та бабусею. У віці 16 років вона залишалася без будь-якого особливого нагляду. Після того, як мама переїхала до свого чоловіка, у Люції була вся кімната тільки для себе. Скінчилися крики та сварки, що почалися через позашлюбну дитину, приведену в світ без попереднього дозволу та згоди бабусі і дідуса. Люція отримала свободу через брак нагляду: з матір'ю зустрічалася раз на тиждень, що не турбувало її, бо не прийняла свого вітчима, який не намагався жодним чином зблизитись із нею, щоб познайомитись, або допомогти їй чимось. Відсутність Люції в його житті була для нього корисною, вона не обмежувала його простору. На відсутність інтересу дорослих до її життя Люція реагувала різко і відразу. Вона перестала ходити до школи, почала гуляти по парках, сидіти

під мостом через Віслу, або в костьолах. Коли ставало холодніше, вона ходила по магазинах, а після обіду відвідувала своїх друзів. Завжди у когось отримувала тарілку супу і навіть другу страву. Однак «селянка» (хороше життя — Н.В.) не протрималася занадто довго. Одного разу перед Різдом мати і дід з бабою дізналися про її ганебні вчинки. Все, що відбулося далі, набуло швидкості світла. Бабуся і дідусь не дискутували. Ніхто не скликав сімейну раду, як допомогти Люції і дозволити їй продовжувати навчання. Мати була змушена негайно взяти Люцію до себе. Вона зробила це без ентузіазму, не маючи іншого вибору. В крихітну кімнатку було вставлено складне ліжко, яке Люції доводилося складати і ховати за гардеробом після того, як вона прокидалась. Вона милася на кухні в мисці з теплою водою на тринозі. До школи було далі, ніж від дідуся та баби, тож мусила вставати раніше. Домашнє завдання робила на кухні. Вона втратила вагу і ослабла. виникли проблеми з пам'яттю, а ночі, коли повністю вдавалось поспати, були рідкістю. Вона майже не розмовляла з вітчимом, рідко — з матір'ю, скучала за дідусем і бабусею і за тим життям, коли всі були разом. Її шлунок часто болів, тому що виходила з дому без сніданку. Відчувала дивну тривогу, плакала, мала напади задишки, і відчувала стискання в грудній клітці. До школи ходила з важкістю. На уроках фізичного виховання вона кілька разів втрачала свідомість і була відправлена до шкільної медсестри. Це призвело до того, що маму викликали до школи та направили Люцію на лікування. Було діагностовано розвинену анемію і хворобу Хашимото. Мати була безпорадною, але бабуся та дідусь пожаліли і прийняли Люцію до себе. Вона знову спала в ліжку, в теплі, виконувала домашнє завдання за столом та при правильному освітленні. Вона перестала ходити до своєї матері та відчима. Мати відвідувала її раз на тиждень у дідуся й бабусі, або зустрічалися під школою і разом ходили на закупи. Так було простіше, бо хоч мати була відділена від своїх батьків, їхня агресія до неї зоставалась на тому ж рівні. Бувало по-різному, — іноді бувало краще, іноді — гірше, але, незважаючи на всі труднощі, Люція пройшла другий клас середньої школи і їй виповнилося сімнадцять. Канікули вона провела, засмагаючи на Віслі, читала книги і мріяла про вокальну кар'єру та навчання в Музичній Академії. У неї був дуже хороший голос і слух, вона могла підібрати і заспівати майже все. Вона завжди мала дуже хороші оцінки по класу

З МІСТ

ВСТУП. <i>Славомира Анна Грушевська</i>	5
ЧАСТИНА ПЕРША. <i>Славомира Анна Грушевська</i>	9
Люція — вивчення індивідуальної справи	9
День народження Люції	10
Люція: історія життя — зближення	11
Люція — портрет	23
Люція — зустрічі	26
Мама люції — портрет	32
Філ і Віктор — зустріч	34
Нарада стада — пінокію на топі	39
Люція з дефіцитом емоційного транспортера	43
Спроба змінити реальність	46
Люція в кризі розміром XXXL	48
Особисте дно Люції	54
Дно Люції. Продовження	66
Таємниця дна: розкодування	68
Воєнна нарада усього стада	73
Відривання Люції від дна — стратегія	75
Повернення Люції: життя під спеціальним наглядом	77
Смітнікова психотерапія	81
Упорядкування дому Люції. Збирацтву кажемо «ні»	88
Я не люблю тебе, мамо	96
Я люблю тебе, мамо	105
Радість прибирання — мовчання дна	108

ЧАСТИНА ДРУГА. <i>Барбара Шкіль</i>	116
49 ГЛАВ З МОГО ЖИТТЯ	
Глава 1	116
Глава 2	118
Глава 3	121
Глава 4	123
Глава 5	127
Глава 6	129
Глава 7	130
Глава 8	132
Глава 9	134
Глава 10	136
Глава 11	138
Глава 12	141
Глава 13	143
Глава 14	145
Глава 15	149
Глава 16	150
Глава 17	153
Глава 18	155
Глава 19	158
Глава 20	162
Глава 21	163
Глава 22	168
Глава 23	170
Глава 24	171
Глава 25	172
Глава 26	174
Глава 27	180
Глава 28	183
Глава 29	185
Глава 30	186
Глава 31	189
Розділ 32	190

Глава 33	193
Розділ 34	197
Розділ 35	199
Глава 36	200
Розділ 37	201
Глава 38	203
Глава 39	204
Глава 40	206
Глава 41	209
Глава 42	211
Глава 43	212
Глава 44	213
Глава 45	214
Глава 46	218
Глава 47	219
Глава 48	220
Глава 49	222
ЧАСТИНА ТРЕТЯ. <i>Славоміра Анна Грушевська</i>	224
ПЕРШИЙ РОБОЧИЙ ПАКЕТ	
Лабіринт	224
Карта входу (boarding pass) — значення і спосіб користування	228
Кімнати лабіринту	230
Вхід до лабіринту: наближення	233
ДРУГИЙ РОБОЧИЙ ПАКЕТ	299
Магазин з другом	299
Каталог універсальних рис друга	302
Магазин з другом — стратегія	307
ТРЕТІЙ РОБОЧИЙ ПАКЕТ	317
Прощання з дитинством	317
Postscriptum до прощання з дитинством	326
ДОДАТОК	329
ЩО РОБИТИ ТЕПЕР? <i>Вадим Скуратівський</i>	335